

info@

udruga-gradova.hr

20. obljetnica Udruge gradova u Hrvatskoj

Početak ove godine nadali smo se mirnoj, stabilizirajućoj pa i pomalo dosadnoj godini, no bili smo u krivu. Premda su se turizam, potrošnja, prometne gužve pa tako i organiziranje skupova i konferencija vratili na "predpandemij-sku" razinu, ovu nam je godinu obilježio do jučer nezamisliv ratni sukob, razaranja civilnih objekata i energetske postrojenja s nemjerljivim ljudskim žrtvama.

Globalna previranja i nestabilnosti, rast cijena energenata, posljedično rast cijena usluga, radova, materijala te inflacija koja uzima danak, okruženje je koje je odredilo i aktivnosti gradova u 2022. Pa ipak, uspjelo se ne samo preživjeti godinu, već i primijeniti nove ideje, krenuti oštrije u digitalizaciju i unaprijediti procese, uštedjeti i uložiti više. I Udruga gradova pokrenula je nešto novo (projekt Participativno budžetiranje / zajedničko kreiranje proračuna, rad Edukacijskog centra); nastavila s nečim starim (Susret gradonačelnika i poduzetnika, city upgrade) te skromno i u tišini obilježila punih 20 godina postojanja.

Na kraju bismo zaželjeli da vam 2023. bude bez izazova i problema, no bit ćemo realniji pa ćemo vam zaželjeti zdravlja, mira, snage i upornosti za izdržati sve što nam donosi 2023.

Živjeli!

U OVOM BROJU DONOSIMO:

**14. SUSRET GRADONAČELNIKA I
PODUZETNIKA**

Intenzivnih 48 sati

... 2

**Coworking
centri**

... 6

**ODRŽANA KONFERENCIJA
HYDROGEN ZAGREB FORUM**

**Waste to Energy - Ne
dam svoj otpad! To
je moj energent, moj
novac.**

... 9

**DRUŠTVENO ODGOVORNO
POSLOVANJE**

**Sprječavanje
podmićivanja**

... 11

**CRIKVENICA: SANACIJA DIVLJIH
ODLAGALIŠTA**

**Odvezeno 80 tona
otpada i postavljeno
14 nadzornih kamera**

... 12

**SRETAN BOŽIĆ
I NOVA 2023.!**

14. SUSRET GRADONAČELNIKA I PODUZETNIKA

Intenzivnih 48 sati

U Zadru je od 23. do 25. studenoga održan 14. susret gradonačelnika i poduzetnika, u organizaciji Udruge gradova i poslovnog tjednika Lider. Tema, polemika i sučeljavanja mišljenja ni ove godine nije nedostajalo. Okupilo se četrstotinjak sudionika, mahom gradonačelnika i poduzetnika, a bilo je riječi o upravljanju imovinom gradova i države te o planovima “što i kako s njom učiniti”, budžetiranju – zajedničkom kreiranju proračuna u kojem sudjeluju građani i lokalne vlasti, digitalizaciji i njezinim mogućnostima, pametnom upravljanju gradovima i održivom urbanom razvoju, URBACT programu te klimatskoj neutralnosti i energetske izazovima.

U uvodnom je govoru Miodrag Šajatović, glavni urednik Lidera, naglasio da je ovo jedno od najdražih događanja koja Lider organizira u suradnji s Udrugom gradova te istaknuo: “Drago nam je da se ostvaruje naša osnovna ideja, da na jednom mjestu na 48 sati okupimo poduzetnike koji imaju proizvode i usluge koje nude gradovima i ostalim jedinicama lokalne samouprave, a jednako tako da se i gradonačelnici na jednom mjestu mogu družiti s poduzetnicima i vidjeti što je to novo u digitalnoj revoluciji. Dolaze novi proizvodi i usluge koji mogu zadovoljavati i ispunjavati ono zbog čega jedinice i postoje, a to je interes građana.”, te je pozvao gradonačelnike i gospodarstvenike da surađuju kako bi sljedeću, tešku godinu, preživjeli uz dobru likvidnost.

Predsjednik Udruge gradova, Željko Turk, rekao je da vrijeme nikad nije bilo izazovnije jer je s jedne strane svjetska kriza, a s druge izazov Hrvatske u novoj europskoj omotnici s projektima koji se nude

“Pred nama je da učinimo maksimalno što možemo kako bismo zajedništvom došli do boljeg života svih nas, što sigurno neće biti bez izazova.”, naglasio je. Gradonačelnik Zadra, Branko Dukić izrazio je zadovoljstvo činjenicom da je Zadar grad domaćin Susreta ove godine i da se termin održavanja Susreta podudara s Danom Grada Zadra te je naglasio da konferencija 48 sati daje novu dimenziju suradnji gradova. “Spajanjem s poduzetnicima Lider je našem druženju dao novu dimenziju. Svi smo tu s jednim ciljem, a to je omogućiti građanima efikasniju i kvalitetniju upravu, stabilno poslovno okruženje te ne koncu i pravednije društvo.”, rekao je Dukić.

Podršku Liderovoj konferenciji pružio je i Božidar Longin, župan Zadarske županije, te istaknuo da je kvalitetna povezanost općina i gradova ključna za razvoj gospodarstva, stoga treba stvoriti dobro okruženje koje će privući nova ulaganja što su u Gradu Zadru uspjeli učiniti. O konceptu digitalizacije grada Zadra govorio je gosp. Alan Kociper, direktor Inovativnog Zadra. Riječ je o projektu koji se provodi već deset godina kroz digitalizaciju gradske uprave, trgovačkih društava i ustanova. Grad Zadar osnovao je i vlastitu tvrtku koja se bavi informatičkim tehnologijama

i digitalizacijom grada s ciljem da Zadar postane virtualni grad u što gradska vlast kontinuirano godinama ulaže desetine milijuna kuna.

Ministar Malenica o smjeru razvoja (lokalne) uprave

Program konferencije 14. susreta gradonačelnika i poduzetnika otvorio je ministar pravosuđa i uprave gosp. Ivan Malenica te pozdravio nazočne poduzetnike, gradonačelnike i druge predstavnike gradova, u ime predsjednika Vlade Andreja Plenkovića koji se sutradan i osobno, videovezom, obratio skupu. Ministar je naglasio da bez poduzetnika nema lokalne samouprave, a bez lokalne samouprave ne mogu funkcionirati ni poduzetnici, naglasivši ujedno da su ova kvi skupovi izuzetno korisni zbog razmjenjivanja iskustava i uspostave dijaloga. Posebno je istaknuo digitalizaciju i zelenu tranziciju, što su ujedno bile i središnje teme Susreta. “Za taj dio, zajedno s energetikom i vodnim gospodar-

stvom, u Nacionalnom programu oporavka i otpornosti osigurano je 17 milijardi kuna. A tu je i bogat energetska paket kao odgovor na energetska krizu, čime je, među ostalim, cijeli javni sektor prebačen na niže cijene električne energije, kakvu plaćaju i kućanstva.", naglasio je. Ministar je pozdravio "dvosmjernu" digitalizaciju gradova, i unutar sustava i prema građanima, a spomenuo je i Vladinu uredbu o digitalizaciju uredskog poslovanja. Govorio je i o projektu njegovog Ministarstva "Optimalizacija sustava jedinica lokalne samouprave" te naveo da je u tijeku, u suradnji s Ericssonom Nikolom Teslom, izrada baze podataka koja će biti dostupna svim gradovima i svim općinama, te u kojoj će biti

vidljivi svi podaci, o svakoj lokalnoj jedinici, koji su relevantni za razvoj. Na kraju je pozvao predstavnike lokalnih jedinica na sudjelovanje u projektu funkcionalne suradnje gradova i općina jer je Vlada RH za spajanje komunalnih i drugih javnih djelatnosti i zajedničko obavljanje poslova osigurala 100 milijuna kuna te je to prigoda koju valja iskoristiti.

O imovini i što s njom učiniti?

Na panelu o upravljanju imovinom sudjelovali su ministar graditeljstva, prostornog uređenja i državne imovine, Ivan Paladina, gradonačelnik Zapešića i predsjednik Udruge gradova, Željko Turk, gra-

donačelnik Dubrovnika, Mato Franković, gradonačelnik Rijeke, Marko Filipović i predstavnik Hrvatske poštanske banke, direktor prodaje Dominik Živanović, a panel su moderirali Miodrag Šajatović, glavni urednik Lider-a i koordinatorka Nives Kopajtich Škrlec. "U posljednje dvije godine Ministarstvo je omogućilo upravljanje sa stotinjak nekretnina, većinom je riječ o darovanju županijama, gradovima, općinama u vrijednosti većoj od milijardu kuna, a istovremeno imamo značajan broj zahtjeva. Velik broj takvih zahtjeva, posebice onih neriješenih nije za pohvalu, ali u ovom trenutku idemo u nekoliko smjerova kako bi bili brži i omogućili veću aktivnost ovih projekata. Jedan od njih je prijedlog Izmjena

Sedam godina održivog urbanog razvoja s pogledom na URBACT IV (2021.-2027.)

Povodom nedavnog službenog usvajanja nove iteracije programa URBACT IV, predstavnici Nacionalne URBACT točke za Hrvatsku i savjetnici u Udruzi gradova u RH, Marko Ercegović i Lucija Jusup, održali su na Susretu izlaganja na temu sedam godina europske teritorijalne suradnje u sklopu URBACT III programa te najavili gradovima što ih čeka u sklopu programa URBACT IV. URBACT III (2014.-2020.) program je međuregionalne suradnje financiran sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF). Cilj programa je promocija integriranog održivog urbanog razvoja te jačanje kapaciteta za izradu i provedbu javnih politika. U Hrvatskoj je u sklopu URBACT-a III sudjelovalo 15 domaćih gradova u 26 tematskih mreža gradova iz cijele Europe. Hrvatski gradovi razmijenili su znanja s europskim partnerima i ojačali vlastite kapacitete za izradu razvojnih planova pri čemu su uključili lokalne dionike, a neki su usvojili i dobre prakse stranih kolega te ih prilagodili svojoj lokalnoj zajednici.

Kako i posljednje URBACT III mreže završavaju svoje aktivnosti u 2022. godini, URBACT IV – službeno odobren od strane Europske komisije, nastavlja tamo gdje je prethodna iteracija programa stala. URBACT IV (2021. – 2027.) nastavit će podupirati gradove koji rade na integriranom, održivom urbanom razvoju kroz suradnju s EU-om pri čemu će umrežavanje gradova i dalje biti temelj programa. Štoviše, **prvi poziv za uspostavljanje Mreža za planiranje bit će otvoren od 9. siječnja do 31. ožujka 2023.**, a zainteresirani gradovi već sada mogu krenuti s pronalaskom potencijalnih partnera i umrežavanjem. Na web stranicama URBACT-a pokrenut je koristan alat - **Partner Search Tool** (<https://urbact.eu/partnersearchtool>) na kojem se može iskazati interes za partnersko sudjelovanje u mrežama na određenim temama ili najaviti spremnost da grad bude vodeći partner u tematskoj mreži. Pred hrvatskim gradovima uzbudljivo je razdoblje i pregršt mogućnosti za poticanje održivog urbanog razvoja. Za više informacija posjetite web stranicu (<https://urbact.eu/hrvatska>) ili direktno kontaktirajte Nacionalnu URBACT točku: Marko Ercegović (marko@udruga-gradova.hr) i Lucija Jusup (lucija@udruga-gradova.hr).

Digitalno i transparentno, tema čak dva panela Susreta

Sve više hrvatskih gradova posluje digitalno i transparentno i sve više s građanima komunicira na transparentan način, a kako to čine bilo je tema dva istoimena panela Susreta. Prvi se panel bavio **otvorenim gradom**, a drugi je pokušao odgovoriti na pitanje **Kakvu korist građani imaju od digitalnog, transparentnog i otvorenog grada?** Na panelima su sudjelovali gradonačelnici i poduzetnici čije proizvode i usluge već koriste hrvatski gradovi. Svi panelisti složili su se da je otvoreni i transparentni grad rezultat digitalizacije te da ju je nužno provesti na svim razinama upravljanja. Dario Hrebak, gradonačelnik Bjelovara, naveo je da je digitalizacija iznimno važna jer je "smrtni neprijatelj" birokratizacije i nepotizma što je potkrijepio primjerom digitalizacije upisa djece u bjelovarske vrtiće i izbora studenata za dodjelu stipendija. "Digitalizacija nije nešto moderno što bi gradonačelnik trebao uvesti da bi bio cool, ona postaje ubojica birokracije, nepotizma i korupcije. Što ćemo kao društvo biti digitalizirani, bit ćemo uspješniji.", rekao je Hrebak te naglasio da će digitalizacija u sljedećih desetak godina u bitnome povećati prihode hrvatskih gradova. Kako bi jednostavnije digitalizirali procese u upravi i komunikaciju s građanima, gradovi mogu koristiti platformu Otvoreno, tvrtke Libusoft Cicom koju je predstavio Marko Ignjatović, kao i usluge tvrtke Prehnt koja se bavi inovacijama o kojima je govorio Vlatko Roland, naglasivši da su najveći izazov, u procesu digitalizacije gradova, neažurirani službeni podaci i njihova neusklađenost. Na upit voditelja panela Roke Kalafatića, novinara Lidera, kakvi su rezultati digitalizacije gradske uprave Karlovca, gradonačelnik Damir Mandić pojasnio je da je 2018. osmišljen projekt pametnog grada na ideji da se mora znati na što se troši svaka kuna. "Svi gradski računi su vani, sve gradske tvrtke moraju objaviti svoje račune na našoj platformi da se vidi kako se koristi javni novac. Digitalizacija na kraju mora dovesti do povećanja povjerenja između građana i gradske uprave.", rekao je Mandić. Grad Samobor, prema riječima gradonačelnice Petre Škrobot, prvi u Hrvatskoj provodi pilot-projekt uvođenja aplikacije Okitoki, za komunikaciju između vrtića i roditelja, putem koje su roditelji u stvarnom vremenu obaviješteni o svemu što se događa s njihovom djecom. Prema riječima Tatjane Novak, suosnivačice tvrtke Okitoki, istoimena aplikacija je osmišljena u suradnji s pedagoškim stručnjacima i zasad je njena primjena interna, ali od početka iduće godine kreće u uporabu na razini grada. O tome kakve rezultate daju digitalizacija i transparentnost govorila je gradonačelnica Škrobot koja je istaknula da joj je prvi potez kad je stupila na dužnost bilo uvođenje transparentnosti. "Time su riješena dva problema: omogućeno je građanima vidjeti na što se troši njihov novac i povećati odgovornost zaposlenika prema poslu. Kod transparentnosti je sve servirano, građani mogu vidjeti sve podatke što ima veliki i pozitivan učinak za grad.", istaknula je. Na panelu je sudjelovao i Hrvoje Sagrak iz Infodoma, tvrtke koja surađuje s gradovima na smart city projektima te predstavio desetak e-usluga različitog stupnja kompleksnosti koje su samostalno razvili za korištenje na nacionalnoj razini. Sve te e-usluge mogu itekako, u procesu digitalizacije, koristiti i gradovima.

Zakona o upravljanju državnom imovinom.", izjavio je ministar Paladina. Procjena nekretnina je jako rigorozna od strane države, a prostora za fleksibilnost nema previše. Ideja je da se ide k decentralizaciji, no proces, naveo je ministar, još nije dovršen te je prerano za komunicirati konkretno o odredbama i rješenjima koja će sadržavati Nacrt zakona. "Vezano uz nekretnine koje su, s našeg aspekta, manje važne ili vrijedne, dok su lokalnim zajednicama jako važne, prvi korak će zasigurno biti da se upravljanje prepusti županijama, gradovima ili općinama. Osnovni parametar,

ujedno i limitirajući faktor su kapaciteti općina i gradova. Rješenje neće biti da se imovina na upravljanje prepusti jedinicama koje nemaju kapaciteta.

Što kažu gradovi?

"Grad Rijeka ima kapaciteta i potencijala kada je riječ o državnoj imovini, ali s druge strane država nam ne želi prepustiti gotovo ništa.", rekao je gradonačelnik Marko Filipović koji smatra da je imovina jedno od najvažnijih pitanja u ovom trenutku u Hrvatskoj. "Stanovi su, po meni, broj jedan demografska mjera u Hrvatskoj jer si ve-

ćina mladih ljudi ne može priuštiti stambeni prostor ni pod kakvim uvjetima jer su cijene jako visoke. Ovo je temeljno pitanje svih politika, društveno odgovorno i pitanje opstanka. Svakodnevno mi dolazi 90 do 100 građana za stambeno zbrinjavanje, a ja sam nemoćan jer 600 ljudi je na listi čekanja.", rekao je, potkrijepivši svoje izlaganje konkretnim primjerima i argumentima. Smatra da su gradovi operativniji od županija i stoga je decentralizacija na gradove prijeko potrebna. Grad Dubrovnik ima dosta imovine, ali i dosta problema, istaknuo je gradonačelnik Franko-

vić, dodavši kako su stvari krenule naprijed, ali su svjesni činjenice da ovakav sustav treba mijenjati. “Dobro je što se kreće u zakonske izmjene koje bi jedinicama lokalne samouprave, po mom mišljenju gradovima, trebale dati upravljanje državnom imovinom. Veći problem predstavljaju mi neiskorištena državna zemljišta, a koja bi mi mogli staviti u funkciju.”, naglasio je.

“Kao predsjednik Udruge gradova moram reći da već devetu godinu intenzivno radimo na prijedlozima izmjena više zakona. Naime, uz financije, porez na dohodak, imovina je temeljna rečenica i temeljno pitanje. Dugo vremena nije bilo dovoljno sluha. U Zaprešiću sam imao problem zbog 14m2 zemljišta za veliki javni interes odlagališta otpada čak 16 mjeseci i zamalo mi

je propao projekt. Europske novce, neiskorištene milijarde zbog imovinsko pravnih odnosa možda ćemo propustiti.”, izjavio je Željko Turk, gradonačelnik Zaprešića i predsjednik Udruge gradova. Ujedno je naglasio da treba zaposliti ljude, makar i nekoliko stotina njih koji će raditi na rješavanju konkretnih predmeta. Što se pak tiče odnosa gradova i županija, rekao je da najveći broj zahtjeva dolazi iz lokalne samouprave, ne iz regionalne, te upravo to treba imati na umu pri decentralizaciji. “Priprema novog Zakona je evolucija u odnosu na postojeće stanje i zahvaljujem ministru u tom kontekstu.”, zaključio je. Dominik Živanović iz HPB-a naglasio je da sredstava ima te je gradonačelnicima predložio da imaju što više projekata jer je Banka voljna sudjelovati u procesima kao pouzdan partner. ■

Participativno budžetiranje – zajedničko kreiranje proračuna

Održana je i panel rasprava na temu participativnog budžetiranja u kojoj su sudjelovali: Anamarija Blažević, gradonačelnica Pakraca, Denis Deželjin, pročelnik Ureda Grada, investicija i razvoja Grada Raba te Suzana Jašić, gradonačelnica Pazina. Raspravu je moderirao Mario Žuliček, savjetnik u Udruzi gradova u RH. Gospođa Blažević i gospodin Deželjin predstavili su iskustva u provedbi pilot projekta Zajedničkog planiranja proračuna (participativnog budžetiranja) koji je Udruga gradova tijekom 2022. godine provela u tri hrvatska grada. Riječ je o modelu participativnog budžetiranja koji je nastao na temelju analize postojećih modela u Hrvatskoj i Europi, a s ciljem ujednačavanja praksi kojima gradovi u Hrvatskoj nastoje građane izravno uključiti u odlučivanje o dijelu lokalnog proračuna. Prvi grad koji je u Hrvatskoj započeo s participativnim budžetiranjem je Pazin koji taj proces provodi od 2013. godine, a sadašnja gradonačelnica Pazina u tom je trenutku imala drugačiju ulogu u tom procesu, uspostavljajući temelje i zagovarajući samu provedbu ispred GONG-a. Bilo je zanimljivo čuti koje je rezultate proces polučio nakon 9 godina provedbe. Udruga gradova s provedbom projekta nastavlja i u sljedećoj godini, a detalji oko načina i uvjeta uključivanja bit će objavljeni početkom 2023. godine.

Coworking centri

Suvremena startup kultura okuplja ponajprije mlade kreativne poduzetnike koji se vole družiti, dijeliti iskustva, kovati planove, zajednički raditi i razvijati ideje.

Uvjete za takav način rada im pružaju, uz poduzetničke

inkubatore i hubove, coworking prostori i centri, kao mnogo ležerniji i jeftiniji, ali ne manje učinkovit oblik potpornih institucija.

Graz, grad dizajna, jedan od najuspješnijih UNESCO-vih kreativnih gradova, čitav je prožet kreativom. Grad, koji je kreativne industrije postavio u središte svoje razvojne strategije i uspješno proveo kreativnu transformaciju gospodarstva, postao je ogledni primjer pametnog održivog urbanog razvoja. Širim centrom grada ne možete prošetati nekoliko stotina metara, a da vam pogled ne privuče neki zgodan dizajn, galerijica, dućan kvalitetno dizajniranih rukotvorina, zgodna ugostiteljska zona ili atraktivna moderna interpolacija među dobro održavanim klasičnim starim zgradama. Na svakom koraku vidjet ćete neki slogan ili poruku koja vam pokazuje koliko važnost taj grad posvećuje dizajnu, umjetnosti, kreativnosti, stvaralaštvu... Općenito, UNESCO-vi kreativni gradovi su osobito usmjereni na jačanje produkcije, distribuciju i širenje kulturnih aktivnosti, proizvoda i usluga, razvoj središta kreativnosti i inovacija te stvaranje povoljnih uvjeta za kreativce i profesionalce u kulturnom sektoru. Kulturni i kreativni sadržaji, programi i proizvodi imaju i

važno simboličko značenje: oni formiraju kulturni identitet zajednice što snažno utječe na ugled u bližem i širem okruženju, turističku atraktivnost destinacije, ali i na propulzivnost, poduzetnost i kreativnost samih građana, kao najveći razvojni resurs svakog grada.

Ključni igrači

Ključni igrači za razvoj kreativnih industrija i kreativne ekonomije su gradska uprava, lokalna zajednica, kreativni poduzetnici, mala i srednja poduzeća, individualni umjetnici i kreativci. U društvu postoji cijeli niz barijera koje otežavaju njihovo djelovanje i njihovu društvenu afirmaciju, pa je potrebno sustavno promovirati kreativno poduzetništvo, kreativne i kulturne industrije. Razvojne politike jedinica lokalne samouprave moraju utjecati na javno mnijenje kako bi tržište i investitori prepoznali značaj i profitabilnost kreativnog sektora te pružili 'potisak' inovatorima da oslobode svoju kreativnost.

Potrebno je poticati partnerstva između kreativnih poduzetnika kao i

između javnog, privatnog i civilnog sektora, nevladinih organizacija, obrazovnih institucija i neprofitnih organizacija. Predanost lokalne samouprave poticanju suvremenih trendova kreativne ekonomije manifestira se kvalitetom upravljanja kulturnim ustanovama, podrškom razvoju umjetničkih organizacija i programima događanja koja okupljaju i promoviraju kreativne industrije. Važno je u javnim prostorima stvarati vibrantnu atmosferu uvođenjem kulturnih sadržaja u institucije, na ulice i trgove, kako bi ih građani svakodnevno vidjeli, osjetili, doživjeli i prihvatili kao svoje. Kulturni identitet, razvoj publike i kulturni život grada presudni su da bi on postao privlačan za kreativnu klasu.

Međunarodni CW lanci

Jedna od manifestacija kreativne razvojne strategije Graza, kao grada dizajna, su deseci coworking prostora. Jedan od njih, coworkinggraz.net, na svojim web stranicama navodi: 'Coworking (engleski: raditi zajedno) je trend u području novih oblika rada. Freelanceri, kreativci, manji startupovi ili digitalni nomadi koji djeluju neovi-

sno jedni o drugima ili su aktivni u različitim tvrtkama i projektima rade zajedno, uglavnom u većim otvorenim uredima, stvarajući dinamičnu kreativnu radnu atmosferu razmjenjujući međusobno iskustva i ideje, stvarajući sinergijske efekte i na zajedničku korist. Coworking prostori osiguravaju opremljena radna mjesta i kvalitetnu uredsku infrastrukturu na dnevnoj, tjednoj ili mjesečnoj bazi te omogućuju formiranje zajednice koja se međusobno podržava kroz zajedničke događaje, radionice i druge aktivnosti kojima se međusobno osnažuju. Korištenje prostora i usluga coworking centra uvijek je neobvezujuće i vremen-ski fleksibilno.'

Mnogi coworkinzi imaju mrežu svojih podružnica širom svijeta tako da korisnici, kad putuju, mogu prvi put doći u neki grad i točno znati gdje će naći isti ambijent i istu uslugu kao u svom ma-

tičnom coworking centru. Vjerojatno najveću svjetsku CW mrežu predstavlja www.coworker.com. Nešto manji su www.regus.com i spaceworks.com koji obuhvaća 467 lokacija u 30 zemalja širom svijeta (oba su zastupljena i u Zagrebu). Standardni paketi su najam ureda ili radnog stola s pravom pristupa dvoranama za sastanke i poslovnim klubom. Korisnicima nude i fleksibilne ugovore. Ako u ponedjeljak trebate radni stol, u utorak dvoranu za sastanke, u srijedu stol za ručak s klijentom ili kutak za razgovore s kandidatima za posao, sve te opcije možete kombinirati prema vlastitom odabiru. Opcija je i još fleksibilniji virtualni ured koji pruža usluge telefonskog servisa (primanje i proslijeđivanje telefonskih poziva), poslovnu adresu na atraktivnoj lokaciji, primanje i slanje pošte, te vlastiti radni stol pet dana mjesečno.

Poseban razvojni izazov - CW u manjim gradovima

U Hrvatskoj su veći gradovi uglavnom dosta prošarani coworking prostorima, no čini se da se to u manjim sredinama još nije udomaćilo, iako možda baš njima najviše trebaju takvi jeftini i fleksibilni oblici poslovnog organiziranja kreativaca, mladih i svih onih koji se žele baviti i zabaviti poduzetništvom u bilo kojem obliku. Kninski Informacijsko-inovacijski inkubator 3i (3i-knin.hr) kao temeljni cilj si postavlja razvoj poslovne infrastrukture i kontinuirane podrške poduzetnicima za osnivanje i razvoj novih poslovnih poduhvata te povećanje konkurentnosti na domaćem i stranom tržištu. U ponudi su programi predinkubacije i

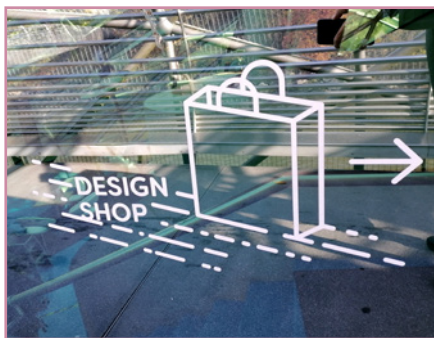

inkubacije poduzetnika početnika te edukacije poduzetnika, studenata i učenika o razvoju poslovnih ideja i projekata uz mentorstvo IKT i ekonomskih stručnjaka. Korisnicima je na raspolaganju 500 m² višenamjenskih prostora opremljenih suvremenom tehnološkom opremom (serveri, radne stanice, 3D printer, skener, CNC uređaj). U centru je održan i prvi kninski hackathon na kojem je, među više od 30 prijavljenih natjecatelja, pobijedio projekt nove digitalne turističke promocije '4KNIN'. Uz standardne urede i sobe za sastanke članovi mogu koristiti tehnički laboratorij i zajednički otvoreni prostor za poduzetnike početnike, poslovne nomade, studente i učenike.

Coworking centri unose kreativnu atmosferu među građane i na ulice.

Ključne igre - JLS mora javno podržati kreativno poduzetništvo

Kninski 3i je ozbiljna investicija, većim dijelom financirana iz EU fondova, ali sam koncept i program rada mogu se organizirati

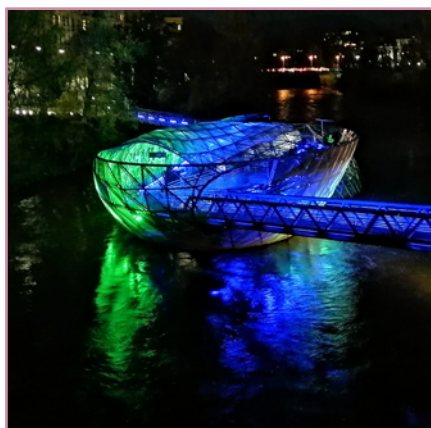

i uz puno manja ulaganja. Svaka jedinica lokalne samouprave ima prostore u kojima, u poslijepodnevnom satima ili kad nisu zauzeti redovnim aktivnostima, mogu ugostiti coworking grupe, edukacije i hackathone. To je više stvar volje, razvojne vizije i entuzijazma, a programsku i stručnu pomoć se uvijek može dobiti od drugih CW centara iz većih gradova. Bitno je da JLS pokaže interes i podrži inicijative koje mogu dati pozitivan doprinos imidžu i razvoju zajednice. Fokus mora biti na inovativnim i kreativnim aktivnostima, novim tehnologijama i kreativnim industrijama jer su to u suvremenim kreativnim ekonomijama glavni motori pametnog razvoja u svim sektorima industrije, poduzetništva, obrta i poljoprivrede.

I, naravno, JLS treba poticati i podržavati samoorganiziranje poduzetnika. Dobar primjer je udruga

artizanat.hr koja okuplja kreativne obrtnike i hobiste u zajedničkom nastupu na tržištu. Svi mi imamo neke svoje poslovne ideje, ali većina njih nikad ne ugleda svjetlo dana jer mnogi ne mogu zamisliti sebe u prodaji. Mnogi naprave nekoliko pokušaja da ugovore prodaju preko trgovina ili portala i kad naiđu na odbijanje ne znaju kako dalje, odustanu prije nego su uopće došli u kontakt s kupcem. No, udruge poput Artizanata daju svo-

jim članovima zgodno i elegantno rješenje. Organiziraju male prodajne sajmove u popularnim kafićima i na drugim zgodnim lokacijama gdje kreativci mogu svoje obrtničke i hobističke proizvode ponuditi izravno potencijalnim kupcima. Bez puno komplikacija, bez velikih troškova, u pravoj coworking atmosferi, omogućuju im da se okušaju 'uživo' izravno na tržištu.

To je za početnike dragocjeno iskustvo i najbolji pokazatelj koji proizvodi imaju šanse i kako se eventualno mogu modificirati da bi bili interesantniji kupcima. To je ujedno i najbolja 'hands on' škola poduzetništva. E sad, ako to može grupica mladih entuzijasta, sigurno svaki, pa i najmanji gradić, svojim resursima i ovlastima može s malo dobre volje otvoriti mnoge poslovne prilike potencijalnim novim poduzetnicima.

Osim standardnih coworking paketa, JLS svojim sugrađanima može ponuditi najam (besplatno?) prostora za poslovna događanja i evente. Vrijedno je podržati sve programe, poster izložbe i prezentacije koje u javni prostor unose pozitivan poduzetnički duh, nove ideje i inicijative, uz stalni otvoreni poziv svim zainteresiranima da aktivno promoviraju svoje poduzetničke projekte, da organiziraju sastanke, radionice, skupštine, intervjuje ili online konferencije. ■

Otvoreni poziv na suradnju u pokretanju coworking programa

Slobodno nam se javite za sva pitanja i sugestije na info@udruga-gradova.hr

Udruga gradova može osigurati stručno savjetovanje, edukacije, projektne radionice i operativnu pomoć svim svojim članovima koji žele uspostaviti ili unaprijediti coworking programe i centre u svojoj sredini.

ODRŽANA KONFERENCIJA HYDROGEN ZAGREB FORUM

Waste to Energy - Ne dam svoj otpad! To je moj energent, moj novac.

U nestašici energenata, uz visoke cijene električne energije i plina treba se okrenuti novim izvorima energije, osobito proizvodnji vodika iz otpada i suvremenim tehnologijama uplinjavanja

organskog otpada. Na taj se način zbrinjavanjem otpada, koji je postao gorući problem društva, dobiva zelena energija.

Ne radi se o spalionici ili pirolizi otpada. Tehnologija uplinjavanja organskog otpada nema emisije štetnih plinova i okolišno je prihvatljiva.

Središnja tema konferencije (Hotel Esplanade, 12. listopada 2022.) bila je kako, u skladu sa smjernicama Europske Komisije 2020.-2050. o općoj dekarbonizaciji, objediniti zbrinjavanje otpada s proizvodnjom zelene električne energije. Najsuvremenija dostupna tehnološka rješenja u cirkularnoj ekonomiji omogućuju šire korištenje vodika - energenta koji je donedavno bio ekskluziva raketnih pogona - njegovo skladištenje, distribuciju i korištenje u svim vidovima industrije, grijanja i prometa svih vrsta. Organizatori su okupili korisnike i stručnjake, te licencirane dobavljače i izvođače odgovarajućih postrojenja, kako bi na jednom mjestu zajednički sagledali postojeće probleme s otpadom, nove tehnološke mogućnosti da se otpad ne tretira kao "smeće", već da se valorizira

njegova vrijednost potencijalnog izvora energije. Pozivani su predstavnici županija, gradova i općina, komunalna poduzeća, odlagališta otpada, udruge za zaštitu okoliša i upravljanje otpadom da kao aktivni sudionici u programu iznesu svoje probleme i prijedloge te da sa stručnjacima razmotre moguće odgovore i odgovarajuća rješenja. Pozvani su i proizvođači najsuvremenije opreme za automatsko sortiranje otpada, visokotemperaturno uplinjavanje otpada, proizvodnju sintetskog plina s proizvodnjom zelene električne energije i obnovljivog vodika te skladištenje i transport vodika.

Na Forumu su sudjelovala 124 uzvanika iz Hrvatske, BiH, Slovenije, Austrije, Njemačke, Ukrajine i Japana. Glavni pokrovitelj Foruma bilo je Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (MINGOR), a tvrtka Worthington Industries - (USA) - ispostava Austrija bila je glavni sponzor.

U ime Ministra gospodarstva i održivog razvoja Forum je otvorio gospodin Hrvoje Bujanović, državni tajnik MINGOR-a. Održano je 19 prezentacija govornika, a pred hotelom su bila izložena vozila:

vozilo na vodik refit tvrtke Dok-Ing Interloop i dva mala dostavna električna vozila koja se mogu prilagoditi za pogon na vodik.

Nacionalna strategija vodika

Otpad je godinama sve veći problem svih životnih sredina i okoliša uopće. Tone otpada se svakoga dana gomilaju i zagađuju okoliš oduzimajući nam zdrav životni prostor. Današnja kritična energetska situacija globalno, a u Europi posebno (izložena je prijetnji raspada energetskog dobavnog sustava uvjetovanoj ratom u Ukrajini i odnosima s Ruskom federacijom) traži nove neovisne dobavne pravce, nove tehnologije i čiste energente. Vodik u tim okolnostima postaje idealan nosilac energije i energent.

Strategijom vodika do 2050. omogućuje se, između ostalog, i proizvodnja sintetskih plinova iz otpada u kojima je sadržajno najveći postotak čistog H₂ (čisti vodik po EU nomenklaturi 1,0 kg H₂ sadrži

manje od 3,0 kg CO₂). Donošenjem Strategije omogućuje se rješavanje ogromnih količina otpada, koji sada leži posvuda, za dobivanje energije i to tako da se na lokalitetu gdje je otpad nastao objedini proizvodnja i potrošnja energije prema načelima kružne ekonomije.

Zatvoreni proces uplinjavanja bez ispušnih plinova i štetnog otiska na okoliš

Prezentirani sustavi i tehnologije uplinjavanja rade na temperatura od 1150 – 3500 °C u zatvorenom procesu uplinjavanja, bez ispuha i

štetnog otiska ostataka na okoliš. Nakon uplinjavanja u peći ostaju ugljične čađe koje se, kao dodatak, koriste za proizvodnju kompozitnih materijala (1.500 €/t), dakle iskoristiv i skup supstrat.

U okviru konferencije bilo je izloženo vozilo Hyundai R1 (7+1) koje je iz električnog vozila preuređeno na pogon vodikovim gorivnim člancima FHC 2 x 5,2 kW i spremnik vodika zapremine 5 kg H₂ -Typ 4 (izuzetno lagan, izrađen od karbonskih vlakana). Potrošnja vodika takvih vozila je 0,9 do 1,0 kg/100 km, dok samo punjenje vremenski traje podjednako kao punjenje benzinskog ili dieselskog spremnika (cca 3-5 min). Izložena su također dva mala električna dostavna vozila koja se mogu, po želji kupca, u pogonu Dok-Ing Interloopa preinačiti u EV-FHC (pogon vodikovim gorivnim člancima). Prikazana su već dostupna komunalna vozila marke Faun pogonjena vodikom (zastupnik tvrtka Komop), autobusi poljskog proizvođača Solaris (zastupnik WaWa, Zagreb) dajući zaokruženo rješenje lokalne proizvodnje i potrošnje vodika kroz promet, željeznički transport, u raznim industrijama i strojevima. Predviđa se da će veliki korisnici vodika postati: cementare,

petrokemija, željezare, čeličane, proizvodnja aluminija, sustavi kotlovnica centralnog grijanja i industrije. Oni sada stvaraju značajan štetan otisak na okoliš.

Kao svojevrsan zaključak XI. Međunarodnog Hydrogen Forumu Zagreb, prema povratnim reakcijama sudionika, potvrđuje se da široka primjena vodika u prilagođavanju energetske sustava suvremenim potrebama društva postaje najaktualnija energetska tema. Hrvatska mora naći i jasno definirati svoje mjesto u primjeni novih tehnologija koje su danas globalni realitet. ■

Ivica Jelčić

Stvara se 'kritična masa'

Udruga H₂ - Hydrogen Cell zalaže se za uključivanje, kroz konzorcije, što više domaće industrije koja ima tehničko-tehnološkog i kadrovskog potencijala, a odaziv na Forum pokazuje da se, nakon višegodišnjeg angažmana Udruge, postupno formira kritična masa kako bi se stvari pokrenule. Skup je okupio predstavnike Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, domaće i strane proizvođače opreme i partnere (Worthington Industries, H₂-Hydrogen Europe, Siemens-Energy, Dok-Ing Interloop, Plagazi-Ledon Group, Active Solera, Faun i Komop, WaWa i Solaris, Monter Strojarske montaže, ECOINA i Bureau Veritas) te brojne investitore i partnere: Udruga gradova u Republici Hrvatskoj, Zajednica županija, predstavnici županija, gradova i općina, Solar Watt, Enna Grupa, NEXE-Grupa, CEMEX, Holcim, Rockwool, Energo Rijeka, Centri za gospodarenje otpadom Bikarac, Piškornica, Zagreb, Unija-Nova, Dezinsekcija, CIAN i Inhibitor.

DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE

Sprječavanje podmićivanja

Uvođenje preventivnih mjera, procesa i procedura

Pokušaji podmićivanja, kao i sukob interesa te neprimjerene ponude i radnje, česta su pojava u poslovanju. Ključnu ulogu u borbi protiv podmićivanja, suzbijanju, kontroli i mjerama imaju izvršni čelnici lokalnih zajednica (gradonačelnici) te uprave i management u trgovačkim društvima u vlasništvu lokalnih jedinica jer u konačnici oni snose najveću odgovornost kao i posljedice u slučaju bilo kakvog koruptivnog događaja.

Društveno odgovorno poslovanje postalo je imperativ svih institucija koje drže do svojega ugleda. Uloga gradonačelnika, kao i menagera u trgovačkim društvima u vlasništvu grada, je organizacija poslovanja te delegiranje zadataka i odgovornosti. Samim time ključni rukovodeći kadrovi odgovaraju za podređene što znači da su odgovorni i za sve što zaposlenici, kojima su nadređeni, učine ili pak propuste učiniti. U praksi to znači da gradonačelnik, management ili uprava ne moraju neposredno i osobno sudjelovati u radnjama podmićivanja ili koruptivnim rad-

njama, ali ukoliko ne postoje mjere, kontrola i nadzor kojima će isto biti prepoznato i spriječeno na vrijeme, posljedice tih radnji snosit će upravo oni, gradonačelnik, odnosno management i uprava, s obzirom da su na vrhu piramide odgovornosti.

Upravljanje rizicima

U kontekstu širenja tržišta, šireg i sofisticiranijeg zakonodavstva i globalnih financijskih pritisaka, potencijalni učinci podmićivanja i korupcije su širokog dosega i mogu uključivati:

- osuđujuće presude, novčane kazne i zatvorske kazne za zaposlenike i službenike
- znatne pravne i profesionalne naknade, uključujući povećane troškove usklađivanja putem potencijalnog regulatornog odgovora
- značajnu reputacijsku štetu na korporativnoj, osobnoj i čak državnoj razini
- štetu u kontekstu cijene dionica i gubitka dioničara ili drugog povjerenja dionika

- narušavanje tržišta

Rizici od podmićivanja odnose se na sve vrste rizika svojstvenih aktivnostima organizacije, primjerice:

- fiducijarni rizici (zbog prijevare ili krađe)
- pravni rizici (pri kršenju zakona)
- sigurnosni rizici (povećanje vjerojatnosti nesreća ili bolesti)
- operativni rizici (održivost za postizanje ciljeva)
- informacijski rizici (skrivanje ili uskraćivanje važnih podataka)
- reputacijski rizici ■

Vitomir Lučić

Za više informacija o ovoj temi, obratite se na:

**Boost d.o.o., Kamenarka
37, Zagreb-Croatia**

**Tel: +385 1 44 00 475,
e-mail: sales@boost.hr,
web: www.boost.hr**

Odvezeno 80 tona otpada i postavljeno 14 nadzornih kamera

Kamere 'uhvatile' devet građana koji su bacali otpad na divlje deponije. Prekršitelji su najprije pozvani da sami uklone otpad, a onima koji to ne učine određuju se propisane kazne

Divlje odlagalište prije čišćenja

Oko Crikvenice se donedavno nekontrolirano širilo 14 velikih divljih deponija, pa su gradska uprava i Eko Murvica krenuli u čišćenje i uspostavljanje pojačanog nadzora 'šakaljivih' lokacija. U suradnji s Hrvatskim šumama, nadležnim za veliki dio ugroženih područja, pokrenuta je sanacija, odvezeno je 80 tona otpada te se priprema program mjera kako bi se spriječilo nesavjesne građane da nanose štetu okolišu i čitavoj zajednici. Postavljeno je 14 kamera koje nadziru ta područja 7/24 te je snimljeno devet prekršitelja prema kojima su pokrenuti odgovarajući postupci. Prekršiteljima je prvo ponuđena mogućnost da sami otklone počinjenu štetu, a u protivnom se provode odgovarajuće sankcije kako bi se preveniralo ponavljanje prekršaja. Svima je u interesu da se stane na kraj divljim deponijama i da se suradnjom nadležnih institucija sa savjesnim

korisnicima postupno stvara primjerena kultura u provođenju komunalnog reda.

No, nažalost, potrebno je osigurati i odgovarajuće mjere prema prekršiteljima. Sustav nadzornih kamera bilježi nesavjesne građane koji nepropisno odlažu otpad. Izvješće s fotografijama šalje se policiji koja dostavlja podatke o počinitelju. Zatim komunalni redar sastavlja zapisnik i izdaje rješenje o obvezi uklanjanja otpada. Ukoliko prekršitelj nakon opomene sam ukloni otpad, ne izriče se kazna. Ukoliko se počinitelj ogluši, određuje se kazna, a otpad se uklanja na teret počinitelja. Kazne su sljedeće: pravna osoba 20 do 200 tisuća kuna, odgovorna osoba 10 do 100 tisuća kuna, obrtnik 10

do 100 tisuća kuna, fizička osoba 10 do 100 tisuća kuna. Prema potrebi Grad će povećavati broj kamera kako bi se spriječilo nelegalno odlaganje otpada i zaustavilo nesavjesne građane. Intencija nije kažnjavanje i naplaćivanje kazni, nego isključivo upozorenje počiniteljima. Stoga je prva mjera izricanje rješenja o uklanjanju otpada, a tek onda, ako se počinitelj ogluši, primjenjuju se novčane kazne.

Nadzorni sustav

Postavljen je potpuno bežični sustav videonadzora Reconeyez koji je projektirala i ugradila zagrebačka tvrtka Proalarm. Nakon detekcije, Reconeyez bežične kamere, s integriranom funkcijom dnevnog i noćnog snimanja, snimaju sliku visoke kvalitete. Slike se s uređaja bežično šalju na središnju nadzornu jedinicu koja trenutno, preko mobilne mreže, prosljeđuje slike na cloud platformu. Na Reconeyez platformi napredna inteligentna analitika provjerava primljene snimke, utvrđuje postoji li stvarni incident, eliminira lažne alarme te prosljeđuje informaciju operateru u nadzornom centru. Detektirani subjekti identificiraju se u pregledu alarma (ljudi, aktivnosti, vozila, odbačeni predmeti i količine...). ■

Očišćena lokacija. Nadležni se nadaju da će tako i ostati. Svima bi trebalo biti u interesu da grad bude čišći i uredniji, ali ako bude nužno, videonadzor i druge mjere osiguranja će se dodatno pojačavati.